

INTERPELLATION TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2025-11-14
Besvaras senast
2025-11-28

Till äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje (M)

2025/26:156 En haverikommission för äldreomsorgen

Äldreomsorgen i Sverige befinner sig i djup kris. Det handlar inte om enstaka misstag eller tillfälliga brister utan om ett system som under lång tid har försvagats. När resurserna inte räcker till och personalen inte ges förutsättningar att utföra sitt arbete är det de äldre och omsorgspersonalen som får betala priset.

Konsekvenserna märks i hela landet: personal som går på knäna, äldre som känner sig otrygga och kommuner som kämpar för att få pengarna att räcka. I medierna vittnar anställda om hur de tvingas välja mellan att ge insulin till en brukare på kvällen och att åka på ett larm. Enligt SVT:s genomgång av lex Sarah-ärenden som Ivo avslutat under 2024 har tolv personer dött till följd av brister i hemtjänsten, fem av dem efter att ha larmat utan att hjälp kom. Det är hjärtskärande, och det är ett politiskt ansvar.

Samtidigt har minutstyrningen inom äldreomsorgen blivit alltmer utbredd. Omsorg mäts i minuter, och varje besök tidsbestäms och effektiviseras som om människor vore maskiner. När tiden inte räcker till för ett samtal, en hand att hålla eller ett leende i dörren har vi förlorat något grundläggande mänskligt.

Omsorgen ska bygga på tillit, inte tidtagarur. Personal i äldreomsorgen måste få förtroendet och friheten att avgöra hur lång tid ett besök behöver ta. Att ta en dusch eller gå på toaletten kan inte minutbestämmas, men ändå görs det i dag. Omsorgen ska utgå från människors behov, inte från budgetamar och styrdokument.

Ivo, Arbetsmiljöverket och Socialstyrelsen menar alla att en förändring måste ske. De lyfter särskilt personalens arbetsmiljö och att något måste göras för att fler ska vilja jobba inom äldreomsorgen i framtiden. Enligt Skolverket söker allt färre vård- och omsorgsprogrammet sedan 2018/19, och i takt med att de äldre blir allt fler och äldre kommer kompetensbristen att öka ytterligare.

För att vända utvecklingen och säkerställa att äldreomsorgen präglas av hög kompetens och god arbetsmiljö krävs fler kollegor, bättre arbetsvillkor och långsiktiga investeringar i välfärden. Omsorg är inte en handelsvara. Våra gemensamma skattemedel ska gå till vård, inte till vinster.

Vänsterpartiet menar att regeringen bör tillsätta en haverikommission för

svensk äldreomsorg med uppdrag att:

1. utreda hur minutstyrningen påverkar kvalitet, trygghet och arbetsmiljö samt föreslå hur den kan avskaffas och ersättas med ett system byggt på tillit och individens behov
2. se över arbetstidsmodeller och bemanningsnivåer samt föreslå hur arbetstidsförkortning kan införas för att stärka hälsa, jämställdhet och möjligheten att orka ett helt yrkesliv
3. utreda villkoren på arbetsmarknaden för omsorgspersonal och lämna förslag på hur rätten till heltid, tillsvidareanställning och rimliga scheman kan säkerställas
4. analysera kommunernas ekonomiska förutsättningar för att tillhandahålla en trygg och värdig äldreomsorg samt föreslå hur statens ansvar och resursfördelning till kommunerna kan stärkas
5. granska effekterna av vinstdrift inom vård och omsorg och lämna förslag på hur offentliga medel kan säkras till verksamhetens kärna – personal och brukare – snarare än till utdelningar och vinster.

Mot denna bakgrund vill jag ställa följande frågor till äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje:

1. Avser ministern att verka för att tillsätta en haverikommission för svensk äldreomsorg?
2. Avser regeringen att arbeta för att minutstyrningen inom äldreomsorgen ska avskaffas via lagstiftning och ersättas med ett system som bygger på tillit och individens behov?
3. Avser regeringen att genomföra ett eller flera av de förslag som nämns i punktform?
4. Om regeringen inte avser att genomföra ett eller flera av de förslag som nämns i punktform, vilka åtgärder avser ministern att vidta för att lyfta äldreomsorgen?

.....

Nadja Awad (V)

Överlämnas enligt uppdrag

Rebecca Heinemann